

LINNUHARULDUSED EESTIS 2015 Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 14

Margus Ots* & Uku Paal

Eesti Ornitoloogiaühing, Veski 4, 51005 Tartu

Kokkuvõte

Käesolev aruanne on Eesti linnuharulduste komisjoni neljateistkümnes kokkuvõte meil harva ja juhuslikult esinevate lindude kohtamisteadetest. Lõplik hinnang anti 83-le teatele, neist 80 pärineb 2015. aastast. Teadetest kinnitati 75 (90%) ja lükati tagasi 8. Eesti lindude nimekirja lisandus 1 uus liik. Eesti lindude nimekirjas on seisuga 31.12.2015 kokku 386 loodusliku päritoluga ja meil või naabermaades püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liiki.

Sissejuhatus

Alljärgnevaga jätkab Eesti linnuharulduste komisjon (edaspidi HK) kokkuvõtete avaldamist meil harva kohatavate lindude kohta. Käesolev aruanne on järjekorras neljateistkümnes ja käsitleb 2015. aastat. Täiendavalt on aruandes ära toodud ka seni avaldamata teated varasemal ajal kohatud haruldustest, mille kohta otsus siiani puudus või millised alles nüüd hilinemisega HK-le läbivaatamiseks esitati.

Komisjoni koosseis ja töökord

HK koosseisu kuulus avaldatavate teadete läbivaatamisel viis põhiliiget ja neli varuliiget, kes asendavad vajadusel põhiliikmeid. Komisjoni liikmed vaata-

sid teated igaüks eraldi läbi ja andsid neile sõltumatu hinnangu. Kui kogunes vähemalt neli heakskiitvat otsust ja viies ei olnud tagasilükkav, loeti teade vastuvõetuks ning kui vähemalt kolm liiget otsustas teadet mitte tunnustada, loeti see tagasilükatuks. Muudel puhkedel arutati teadet komisjoni koosolekul ning vajadusel tehti lõplik otsus hääletamise teel.

Aruandes avaldatavate teadete käsitlemise ajal oli HK koosseis järgmine: Margus Ots (esimees ja sekretär, põhiliige), Aivo Klein (põhiliige), Eerik Leibak (varuliige), Vilju Lilleleht (varuliige), Mihkel Metslaid (varuliige), Jan Nordblad (põhiliige), Uku Paal (põhiliige), Ranno Puumets (põhiliige) ja Tarvo Valker (varuliige). Lisaks HK liikmetele osalesid komisjoni töös konsultantidena Annika Forsten ja Hannu Huhtinen.

* E-post:margus.ots@gmail.com

Vaatlusankeetide täitmisest

HK-s käsitlemisele kuuluva liigi või alamliigi isendi kohtamisel tuleb täita vaatlusankeet. Nii käsitletavate liikide nimekirja kui ka vaatlusankeet on kättesaadavad Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel <http://www.eoy.ee>, kuid ühingu kontorist võib ankeedi saada ka paberil. Vaatlusankeet tuleb täita võimalikult kiiresti, enne kui üksikisjad ununevad. Suur abi on teatele lisatud fotost, videost ja/või helisalvestisest. Sellise tõendusmaterjali lisamisel aga ei tohi muutuda hooletuks ning ankeet tuleb ikkagi võimalikult detailselt ja täpselt täita. Sageli on kohatud isendit kirjeldatud nii pinnapealselt, et liiki või alamliiki ei ole võimalik üheselt määrata. Vahel pole välistatud, et tegemist võib olla meil tavalisema või vastupidi – veelgi haruldasema liigiga, kellega vaatleja arvestada ei osanud. Just ebapiisav kirjeldamine on peamiseks põhjuseks, miks vaatlusi ei tunnustata. Kui mõne liigi mõnda alamliiki peaks tulevikus käsitletama iseseisva liigina, ei saa HK teate uuel hindamisel vaadeldud linnu uut liigilist kuuluvust enam pahatihti tuvastada, sest kirjeldus pole piisavalt põhjalik.

Iga linnurõngastaja vastutab selle eest, et tema märgistatud harulduse kohta täidetakse HK ankeet. Püütud linnu kirjeldamisel peab olema iseäranis hoolikas. Lisaks sulestiku detailsele kirjeldamisele tuleb ka linnu mõõdud põhjalikult kirja panna. Selline põhjalik kirjeldamine on sageli ainukeseks võimaluseks linnu alamliigilise kuulu-

vuse määramiseks. Linnu rõngastamisel tuleb ankeedis ka linnule pandud rõnga number ära märkida.

Lisaks linnu kirjeldamisele tuleb ankeeti kirja panna vaatluse täpne aeg ja koht ning kõigi vaatlejate täielikud nimed. Kui peale Teie vaatlesid sama lindu veel teisedki vaatlejad, ärge jääge lootma nende peale. Kui ei olnud kokkulepet teate esitamise kohta, siis esitage see igaks juhuks ise.

HK-le teeb jätkuvalt muret, et mitmed harulduste kohtajad ei ole siiani esitanud teateid läbivaatamiseks. **Vaatlejad peavad arvestama sellega, et kõik HK poolt tunnustamata linnuharulduste kohtamisteated jäävad välja harulduste andmebaasist, neid ei avaldata ja nendega ei arvestata vastava ala linnustiku ülevaadete koostamisel.** Palume vaatlejatel oma teated alati ära saata kas kohe või hiljemalt vaatlusaasta lõpuks. Ka vanade teadete esitamisega pole kunagi hilja.

Läbivaadatud teadete hulk

Kokku vaadati läbi ja anti lõplik hinnang 83-le teatele, millest 80 olid 2015. aastal ja 3 enne 2015. aastat tehtud vaatluste kohta. Teadetest 75 (90%) kinnitati ja 8 (10%) lükati tagasi. Et mitme teate kohta pole veel lõplikku otsust tehtud ja mõnda on käsitletud korduvalt, siis on HK poolt läbi vaadatud vaatluste tegelik hulk suurem. Tagasi lükatud vaatluste hulk on viimastel aastatel vähenenud, sest järjest enamate vaatluste kohta on olemas tõendusmaterjali (foto, video või helisalvestis).

Kõigi HK poolt käsitletavate liikide kõik aktsepteeritud (heaks kiidetud) vaatlused on esitatud Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel (http://www.eoy.ee/yhing/hk/hk_aktsept.pdf).

Muutused Eesti lindude nimekirjas

Loodusliku päritoluga liikidest (kategooria A) lisandus Eesti lindude nimekirja 2015. aastal stepiviiv (*Buteo rufinus*). Uueks tõestatud haudelinnuks Eestis on puna-harksaba (*Milvus milvus*).

Seisuga 31.12.2015 on Eesti lindude nimekirjas loodusliku päritoluga või meil (või naabermaades) püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liike (kategooriad A, B ja C) 386 liiki. Teadmata päritoluga (kategooria D) liikide nimekirjas on 5 liiki ja vangistusest pääsenud (kategooria E) liikide nimekirjas 12 liiki*. D ja E kategooria liike põhinimekirja ei kanta.

Eesti linnuliikide nimekirja koostamisel on HK aluseks võtnud Euroopa Harulduskomisjonide Liidu Taksonoomiakomisjoni (AERC TAC) ettepanekud (Crochet *et al.* 2010; Crochet *et al.* 2011; Crochet *et al.* 2012; Crochet *et al.* 2015; Crochet & Joynt 2015). Käesolevas aruandes toodud lindude teaduslikud nimetused ja taksonoomiline järjestus põhinevadki AERC TAC soovitusel.

Teated

Järgnevalt on esitatud varasemates HK aruannetes avaldamata teated Eestis kohatud haruldaste linnuliikide kohta

kuni 2015. aasta lõpuni. Kõik need teated on HK poolt läbi vaadatud ja nende kohta on tehtud heakskiitev või tagasilükkav otsus. Praegu veel käsitluses olevaid vaatlusi ei avaldata.

Liigi nimetuse järel on sulgudes esitatud neli arvu. Esimene arvupaar märgib vastavalt linnuleidude (-vaatluste) ja isendite hulka kuni aastani 2014 (kaasa arvatud), teine paar linnuleidude ja isendite hulka 2015. aastal. Arvude asemel on X, kui teateid või linde pole olnud võimalik täielikult loendada (teadmata arv pesapoegi, andmete puudulikkus, samad isendid erinevates kohtades või samas kohas erinevatel aegadel jne).

Kui teates on isendite, paaride vms arv märkimata, on mõeldud üht lindu, paari vms. Kui vaatluse kohta on olemas tõendusmaterjali (foto, video, helisalvestis vms), siis on see märgitud konkreetse teate järele.

Kuna Eesti administratiivne jaotus on pidevalt muutunud ja taas muutumas, siis andmete võrreldavuse huvides kasutab HK kohanimede esitamisel põhiliste haldusüksustena ajaloolisi kihelkondi. Kihelkonnad on ornitoloogiliselt aktiivsest perioodist (1840–2015) poole kestel käibinud ka ametlike haldusüksustena ning neid kasutatakse tänini näiteks keele-, rahva- jm teaduses. Praegune vallasüsteem põhineb Nõukogude Liidu kolhooside territooriume järgivail külanõukogude piiridel, st on ebaloomulik ning pidevalt muutuv. Aastatel 2009–2011 tähistati kihelkonnapiirid Eesti kõigi riigimaantee

* E-kategooria nimekirja on kantud vaid need vangistusest pääsenud liigid, kes Eesti tingimustes vastu pidada suudavad.

ääres vastavate siltidega ning need on kujutatud ka "Regio" Eesti teede atlase viimastes trükkides.

Kasutatud lühendid. khk = kihelkond, mk = maakond (2015. aasta jaotuse järgi, kui erineb põlisest), s = saar, is = isend, 1a = samal kalendriaastal sündinud, 1a+ = vähemalt eelmisel kalendriaastal sündinud, 2a = eelmisel kalendriaastal sündinud, 2a+ = enne eelmist kalendriaastat sündinud jne, ad = adultne, vanalind, juv = noorlind, ♂ = isaslind, ♀ = emaslind, ♂♀ = paar.

Tunnustatud teated. Kategooriad A, B ja C
Accepted records. Categories A, B and C

Tulipart *Tadorna ferruginea* (10/26 – 6/10)

09.05.2015 Aardla polder, Kambja khk, Tartumaa (Urmas Männik, Raul Vilik jt) (Foto).

29.06.2015 Keila-Joa, Keila khk, Harjumaa 4 is (Mari Palgi, Jaan Palgi), üks neist samas kohas ka **30.06.2015** (Mari Palgi, Jaan Palgi).

15.08.2015 Kalvi, Viru-Nigula khk, Virumaa = Ida-Viru mk (Margus Ots, Uku Paal, Mihkel Metslaid, Andrus Jair, Peeter Raudsepp jt) (Foto).

22.08.2015 Rocca al Mare, Tallinn, Harjumaa (Javier Aibar) (Foto).

27.08.–07.09.2015 Laoküla ja Madise, Harju-Madise khk, Harjumaa (Ott Maaten jt) (Foto).

03.09.2015 Kõinastu lee, Jaani khk, Saaremaa 2 is (Hannes Pehlak) (Foto).

Tulipardi pesitsusalad asuvad Kagu-Euroopas, Põhja-Aafrikas, Kesk- ja Sise-Aasias. Eestis registreeriti 2015. aastal

rekordiliselt palju tulipardi vaatlusi. Põhja-Euroopas on tulipardi vaatluste arv viimastel aastatel üldiselt sagenenud. Aga Euroopas on tulipardi konkreetsete isendite päritolu raske tuvastada, sest mitmel pool (nt Venemaal, Ukrainas ja Šveitsis) on vangistusest põgenenud isendite baasil tekkinud uued kohalikud asurkonnad. Ukrainas on täheldatud ka põlisaasurkonna isendite ja puuripõgenike segapesitsemist (Vinicombe 2008).

Mandariinpart *Aix galericulata* (18/26 – 1/1)

14.–21.05.2015 Sindi, Tori khk, Pärnumaa ♂ ad (Rein Kalmus jt) (Foto).

Levinud Ida-Palearktises: Venemaa Kaug-Idas, Hiinas, Jaapanis. Lääne-Euroopas on mandariinpart tavaline tiigilind: hästi kodunenud Suurbritannias, aga pesitseb regulaarselt ka Madalmaades, Austrias, Saksamaal, Belgias ja Prantsusmaal ning käesoleval sajandil juba Poolaski (Banks *et al.* 2008). Viimastel aastatel meil kohatud mandariinpartid pärinevad tõenäoliselt nendest metistunud asurkondadest.

Ameerika viupart *Anas americana* (3/3 – 1/1)

23.06.2015 Häädemeeste, Häädemeeste khk, Pärnumaa ♂ ad (Matthias Bull) (Foto).

Põhja-Ameerika liik, keda Euroopas kohatakse suhteliselt sageli. Isaslindude määramine on lihtne, emaslindude ja puhkesulestikus isendite määramine aga väga keerukas hübriidide esinemise võimaluse tõttu.

Punanokk-vart *Netta rufina* (40/50 – 5/11) **Mustkael-püüt** *Podiceps nigricollis* (28/x – 2/2)

16.–25.03.2015 Rõсна laht, Petserimaa = Põlva mk kuni 10 ♂ ad (Martin Hunt jt) (Foto), samad isendid ka **27.–29.03.2015** Beresje Umbjärv, Petserimaa = Põlva mk 10 ♂ ad (Kadri Niinsalu, Toomas Mastik jt) (Foto) ja üks neist ka **14.03.2015** Lüüb-nitsa, Petserimaa = Põlva mk ♂ ad (Kadri Niinsalu, Toomas Mastik) (Foto).
09.05.2015 Leetsi, Nõo khk, Tartumaa ♀ ad (Liis Keerberg jt) (Foto), sama isend ka **10.05.2015** Ilmatsalu, Tartu-Maarja khk, Tartumaa ♀ ad (Raul Vilik jt) (Foto).

Punanokk-vart on levinud Lääne- ja Kesk-Euroopast ida suunas Mongooliani. Põhja suunas küünib püsilevila Taani ja Poolani, juhupesitsemisi on teada Lõuna-Lätistki. Vaatluste arv Eestis on viimasel ajal sagenenud. 2015. aastal kohati meil rekordiliselt palju punanokk-varte – kokku 11 isendit. Ka Soomes vaadeldi 2015. aastal punanokk-varte arvukalt – kokku 24 isendit (Rissanen *et al.* 2016).

Tundrakaur või jääkaur *Gavia adamsii / immer* (11/12 – 1/1)

04.05.2015 Kabli, Häädemeeste khk, Pärnumaa (Margus Ellermaa, Andrea Maier).

Kaugelt mööda lendavat tundrakauri ei ole alati võimalik jääkaurist eristada. Üllatuslikult ei jõudnud 2015. aastal HK-ni rohkem tundrakauri teateid. Seda, pigem regulaarset läbirändajat on meil viimasel kümnendil kohatud igal aastal mitu korda.

27.04.2015 Aardla järv, Kambja khk, Tartumaa (Uku Paal jt) (Foto).

17.05.2015 Saunja laht, Lääne-Nigula/Noarootsi/Ridala khk, Läänemaa (Tarvo Valker, Marko Valker) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kes Põhja-Euroopasse eksib suhteliselt harva. Ehkki vaatluste hulk on meil viimasel kümnendil kasvanud, ei kohata mustkael-püüti Eestis igal aastal. Kui 2011–2012 kinnitas HK kokku 10 teadet (Ots & Paal 2012; Ots & Paal 2013), siis 2013–2014 ei vaadeldud meil mitte ühtegi mustkael-püüti.

Puna-harksaba *Milvus milvus* (49/48 – x/>7)

30.01.2015 Sääre, Jämaja khk, Saaremaa (Mati Martinson).

01.03.2015 Kõljala, Püha khk, Saaremaa (Andres Tamm, Rivo Aru) (Foto).

01.03.2015 Tubala, Pühalepa khk, Läänemaa = Hiiu mk (Renno Nellis, Arne Tuule) (Foto).

12.04.2015 Puise, Ridala khk, Läänemaa (Jarmo Korpenfelt jt) (Foto).

09.05.–16.08.2015 Sooblase, Tsirgumäe ja Saru, Hargla khk, Võrumaa = Valga mk ♂♀, pesitsemine, >1 pull. (Kalle Muru, Pertti Rasp, Tarmo Teppe, Risto Lammin-Soila jt) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad püsivad pesitsuspaigad jäävad Läti edelaossa ning kes on Eestis muutunud iga-aastaseks külaliseks (Paal 2015). 2015. aastal kohati meil rekordiliselt palju puna-harksabasid ning registreeriti liigi esmakordne pesitsemine. Ka Soomes oli 2015.

aastal rekordiliselt palju puna-harksaba vaatlusi ja sealgi vaadeldi kevadel territoriaalset lindu, kes pesitsema siiski ei jäänud (Väisänen *et al.* 2016).

Raisakotkas *Aegypius monachus* (8/8–5/1)

01.–02.06.2015 Lehtmetsa, Pärnu-Jaagupi khk, Pärnumaa 2a (Eedi Lelov, Ülle Kask jt) (Foto), sama lind ka **10.07.2015** Keravere, Martna khk, Läänemaa (Cees Witkamp), **11.07.2015** Haeska, Martna khk, Läänemaa 2a (Trinus Haitjema, Miranda Klaij jt) (Foto), **12.07.2015** Kelu, Kirbla khk, Läänemaa 2a (Kristo Lauk, Kaia Kukk) (Foto) ja **15.07.2015** Kirikuküla, Lihula khk, Läänemaa 2a (Dan Slootmaekers) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad pesitsusalad asuvad Vahemere- maades (Hispaania, Kreeka, Türgi). Paigalinnuna eksib ta oma tavalisest levialast kaugemale harva. Pooletise kuu jooksul kohati noort raisakotkast mitmes kohas Pärnu- ja Läänemaal. Ilmselt vaadeldi sama lindu, sest mitme raisakotka eksimine meie aladele on ülimalt vähetõenäoline.

Stepi-loorkull *Circus macrourus* (71/75–17/16)

08.04.2015 Valga, Valgamaa ♂ ad (Tarmo Teppe).

12.04.2015 Metslõugu, Harju-Risti khk, Harjumaa ♂ ad (Jyrki Tolvanen, Tiina Mäkelä, Henry Tennberg, Juha Tuomaala) (Foto).

26.04.2015 Kandiküla, Nõo khk, Tartumaa ♀ 2a (Uku Paal) (Foto).

01.05.2015 Laagna, Vaivara khk, Viru-

maa = Ida-Viru mk ♂ 2a (Risto Lammin-Soila, Jan Nordblad) (Foto).

01.05.2015 Suur-Pakri s, Harju-Risti khk, Harjumaa 2a (Thea Perm, Kersti Lindström, Mari Palgi) (Foto).

01.05.2015 Kuusalu, Kuusalu khk, Harjumaa ♀ 2a+ (Jan Nordblad) (Foto).

03.05.2015 Kärevere luht, Nõo khk, Tartumaa 2a (Esa Heinänen, Roland Vösa, Esko Matti Pulkkinen, Marja-Riitta Pulkkinen jt) (Foto).

26.05.2015 Rahinge, Nõo khk, Tartumaa ♂ 2a (Uku Paal) (Foto).

05.06.2015 Väljaotsa, Türi khk, Järvamaa ♂ 2a (Salme Andre, Aivar Andre) (Foto).

16.08.2015 Tedremäe soo, Petserimaa = Põlva mk ♀ ad ja sama lind ka **16.08.2015** Poljanõ, Petserimaa ♀ ad (Soomes paigaldatud satelliitsaatjaga jälgitav lind).

02.09.2015 Sääre Suurrahu, Jämaja khk, Saaremaa ♂ ad (Timo Pettay).

05.09.2015 Sääre, Jämaja khk, Saaremaa ♂ ad (Timo Pettay).

06.09.2015 Ervu, Rannu khk, Tartumaa 1a (Uku Paal, Mariliis Märtsen) (Foto).

06.09.2015 Laoküla, Harju-Madise khk, Harjumaa ♂ 1a (Juha Saari, Kalmer Halliko) (Foto).

11.09.2015 Kausi, Vigala khk, Läänemaa = Rapla mk 1a (Eedi Lelov).

15.10.2015 Loode, Jämaja khk, Saaremaa 1a (Jan Nordblad) (Foto).

Stepi-loorkulli peamised pesitsusalad ulatuvad Ukrainast ja Lõuna-Venemaalt ida suunas Mongooliani. 2015. aastal vaadeldi Eestis rekordiliselt palju stepi-loorkulle, kuid võrreldes Soomega on meil stepi-loorkulli vaatlusi üllatavalt vähe. Soomes pesitseb stepi-loorkull juba alates 2003. aastast (Björklund *et al.*

2015). Isaste vanalindude suur osakaal vaatluste hulgas peegeldab jätkuvalt pigem meie linnuvaatlajate tagasihoidlikku määramisostust. Stepi-loorkulli emaslindude ja noorlindude määramine ei ole lihtne, eriti hoolikalt tuleb kirjeldada tiiva alapoolse ja pea mustrit. Määramisel tuleb arvesse võtta ka hübrüüdi võimalust, sest näiteks Soomes on tõestatud stepi-loorkulli segapesitsemine nii soo- kui ka välja-loorkulliga.

Stepiviu *Buteo rufinus* (0/0 – 1/1)

27.06.–01.07.2015 Korva luht, Karula/Sangaste khk, Valgamaa 2a (Tarmo Teppe jt) (Foto).

Esmasleid. Stepiviu on levinud Lõuna- ja Kagu-Euroopas, Kesk-Aasias ja Lähis-Idas ning Põhja-Aafrikas. Talvitusasad ulatuvad lõunas India ja Kesk-Aafrikani. Meile lähimad pesitsusalad asuvad Bulgaarias ja Lõuna-Venemaal. Stepi-viu sattumist Eestisse on kaua oodatud, kuid varem ei ole liigimäärangut tõestada õnnestunud.

Stepikotkas *Aquila nipalensis* (1/1 – 1/1)

01.–02.02.2015 Audru polder, Audru khk, Pärnumaa 3-4a (Jaak Tammekänd, Irja Tammekänd, Indrek Tammekänd jt) (Foto).

Eesti 2. leid. Stepikotka pesitsusalad ulatuvad Mustast merest ida suunas Mongoolia ja Himaalajani, talvitusasad paiknevad Aafrikas ja Lõuna-Aasias. Stepikotka esmasleid Eestis pärineb 1993. aastast (Lilleleht 1999).

Karkjalg *Himantopus himantopus* (8/10 – 1/1)

01.08.2015 Meerapalu, Rápina khk, Võrumaa = Tartu mk (Kadri Niinsalu, Toomas Mastik) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad püsipesitsusalad asuvad Ungaris, ajutised Poolas ja Taanis. Ehkki karkjalg elutseb Eestile suhteliselt lähedal, satub ta Põhja-Euroopasse harva.

Mustjalg-tüll *Charadrius alexandrinus* (5/5 – 0/0)

26.05.2014 Põgari, Ridala khk, Läänemaa ♂ ad (Antero Topp, Carol McCasland, Gil Ewing jt) (Foto).

Mustjalg-tüll on Vahemeremaades tavaline ja Loode-Euroopas lokaalselt levinud haudelind. Levila lähedust arvestades on seda liiki Eestis üllatavalt vähe kohatud. Mustjalg-tüll on pesitsenud Rootsisis ning Soomeski on pesitsusajal paari kohatud.

Roosterind-tüll *Charadrius morinellus* (36/ca 195 – 2/2)

16.08.2015 Sõrve säär, Jämaja khk, Saaremaa (Timo Pettay).

04.09.2015 Sõrve säär, Jämaja khk, Saaremaa 1a (Timo Pettay) (Foto).

Roosterind-tüll peamised pesitsusalad Euroopas on Šotimaal ja Põhja-Fennoskandias, Aasias on ta levinud Põhja-Siberis ning Uuralites ja Lõuna-Siberi mäestikes. Eestis on ta väikesearvuline hajus läbirändaja, kes võib olla tavalisem,

kui väheste leidude põhjal järeldada saab. Roosterind-tüll teeb rändepeatusi küntud põldudel, kus linde on väga raske märgata.

Hallkibu e. kibutilder *Xenus cinereus*
(34/48 – 1/2)

21.05.–07.07.2015 Laeva polder, Kursi khk, Tartumaa kuni 2 is, tõenäoline pesitsemine (Uku Paal, Antero Lindholm jt) (Foto, helisalvestis).

Idapoolne liik, kelle lähimad pesitusladad Peipsi taga ja Ida-Lätis ei jää eriti kaugele, kuid kes Eestis on üllatavalt harv eksikülaline. Viimasel kümnendil on hallkibu vaatlused meil siiski sagedanenud. Laeva poldril püsisid linnud pikka aega paigal ja vaadeldi ka mängulendu. Seega tõenäoliselt liik pesitses alal. Tegemist on esimese hallkibu pesitsemisele viitava juhtumiga Eestis. Soomes vaadeldi 2015. aastal 17 isendit, territoriaalseid linde registreeriti kolmes kohas (Rissanen *et al.* 2016).

Koldjalg-höbekajakas *Larus cachinnans*
(52/74 – 3/3)

02.05.2015 Meeksi, Räpina khk, Võrumaa = Tartu mk 3a (Uku Paal) (Foto).

10.–11.10.2015 Dirhami, Noarootsi khk, Läänemaa 1a (Uku Paal, Richard Beer, Robert Beer) (Foto).

27.10.2015 Aardlapalu prügila, Kambja khk, Tartumaa 1a (Uku Paal) (Foto).

Kagu-Euroopa ja Lääne-Aasia liik, keda varem peeti höbekajakana alamliigiks. Liik on viimasel paaril kümnendil levi-

nud kaugemale lääne ja põhja suunas ning pesitseb näiteks Poolas ja Valgevenes. Ehkki HK kinnitas 2015. aastal vaid 3 teadet, otsustas HK alates 01.01.2016 koldjalg-höbekajakate teateid enam mitte käsitleda. Liik on meil selgelt tavalisem kui suhteliselt väheste HK-ni jõudnud teadete põhjal arvata võib. Edaspidi palume kõik koldjalg-höbekajakate vaatlused (kindlasti koos fotodega) sisestada eElurikkuse andmebaasi. Koldjalg-höbekajakate määramine ei ole lihtne, liigi määramisprobleeme on põhjalikumalt käsitletud varasemas HK aruandes (Ots & Paal 2013).

Habekakk *Strix nebulosa** (x/x – 5/5)

24.01.–16.02.2015 Torma khk, Tartumaa = Ida-Viru mk (Einar Vene jt) (Foto).

03.03., 19.03. ja 20.04.2015 Hargla khk, Võrumaa (Hele Tulviste, Urmas Tulviste, Antonina Pettai) (Tüürsule foto).

12.03.–05.04.2015 Noarootsi khk, Läänemaa (Kaarel Vöhandu, James Lidster, Ruth Bray, John Mulrine, Ian Moig, John Sirrett, John Ridley, Jürgen Lehnert, Alan Peters jt) (Video).

29.03.2015 Väike-Maarja khk, Virumaa = Lääne-Viru mk (Raimo Sindonen, Meri-liis Kotkas, Timo Sindonen, Lii Bärilin) (Foto).

01.12.2015 Iisaku khk, Virumaa = Ida-Viru mk (Toomas Rennel) (Foto).

Ida- ja põhjapoolse levilaga liik, keda kohatakse peamiselt Kirde- ja Ida-Eesti suurtes loodusmaastikulaamades. Habekaku vaatlused on meil viimastel aastatel sagedanenud ja võib eeldada, et see liik pesitseb meil taas regulaarselt.

* Kaitsekaalutlustel ei avaldata täpseid vaatluskohti.

Poegadega pesi on sel sajandil leitud siiski vaid ühel korral 2009. aastal (Ots & Paal 2010). Kuna tegemist on kergesti määratava ja meil regulaarselt esineva liigiga, siis otsustas HK alates 01.01.2016 habekaku teateid enam mitte käsitleda. Kõik vaatlused koos fotodega palume sisestada eElurikkuse andmebaasi.

Mesilasenäpp *Merops apiaster* (21/37 – 1/1)

26.05.2015 Jämaja, Jämaja khk, Saaremaa (Reet Sau, Eero Tuhkanen) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad on Poolas, Ukrainas ja Lõuna-Venemaal ning kes on viimasel kümnendil regulaarselt pesitسنud ka Edela-Lätis. Mesilasenäppe kohatakse Eestis siiski üllatavalt harva.

Tuttlõoke *Galerida cristata* (x/x – 1/1)

03.07.2015 Lemsi, Kihnu s, Tõstamaa khk, Pärnumaa (Mati Kose) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kes on Eestis arvatust palju haruldasem ja kelle kõiki teateid käsitleb HK alates 1991. aastast. Tuttlõoke võib välimuse järgi olla põldlõokesest õige raskesti eristatav – tuti olemasolu ei ole sugugi diagnostiline tunnus. Põhjalikult tuleb kirjeldada tiiva alapoolse ja tagaserva värvust, saba pikkust, noka kuju ja hääliitsusi.

Niidukiur e. stepi-niidukiur *Anthus richardi* (20/20 – 1/1)

06.09.2015 Sääre, Jämaja khk, Saaremaa (Timo Pettay).

Siberi lind, kes Euroopasse satub peamiselt sügisrändel. Raskesti vaadeldav liik, keda esineb meil ilmselt sagedamini kui harvade vaatluste põhjal oletada võib.

Euroopa kaelustäks *Saxicola rubicola* (10/10 – 1/1)

17.–19.10.2015 Kabli, Häädemeeste khk, Pärnumaa ♂ (Jaak Tammekänd, Arved Bauer jt) (Rõngastatud, foto).

Lääne-, Kesk- ja Lõuna-Euroopas ning Türgis pesitsev liik, kes Põhja-Euroopasse eksib peamiselt kevadrändel aprillis. Varem peeti teda kaelustäksi (*Saxicola torquatus*) alamliigiks. Kablis püütud lind on euroopa kaelustäksi esimene sügisene leid Eestis ja ühtlasi ka esimene Eestis rõngastatud isend.

Nunn-kivitäks *Oenanthe pleschanka* (2/2 – 1/1)

24.10.–02.11.2015 Sõrve säär, Jämaja khk, Saaremaa ♀ (Mati Martinson jt) (Foto).

Eesti 3. leid. Lähimad pesitsusalad asuvad Kagu-Euroopas Musta mere piirkonnas. Põhja-Euroopasse satub nunn-kivitäks harva.

Väike-käosulane *Iduna caligata*

05.06.2013 Raavitsa, Valga linn, Valgamaa ♂ ad (Tarmo Teppel).

Väike-käosulast võib pesitsemas kohata peamiselt Ida-Eestis, aga kevadrändel on teda sattunud järjest sagedamini ka lääne-rannikule. HK käsitles väike-käosulase

teateid kuni 2014. aastani. Kõik varasemad teated on aga endiselt oodatud.

Lääne-pöialpoiss *Regulus ignicapilla* (15/15–1/1)

31.12.2015–01.01.2016 Kabli, Häädemeeste khk, Pärnumaa (Jaak Tammekänd, Pille Vahtmäe jt) (Foto).

Lääne-Euroopa liik, kelle püsivila ulatub nüüdseks Leeduni. Eestis on lääne-pöialpoisi vaatluste arv viimasel kümnendil sagenenud. Kablis vaadeldud lääne-pöialpoiss on selle liigi esimene talvine leid Eestis.

Kaelus-kärbsenäpp *Ficedula albicollis* (x/x–3/3)

27.04.2015 Metsapere, Kihelkonna khk, Saaremaa ♂ 2a+ (Maris Sepp) (Foto).

22.05.2015 Sääre, Jämaja khk, Saaremaa ♂ 2a+ (Madis Karu).

09.06.2015 Praakli, Kaarma khk, Saaremaa ♂ 2a (Karl Jakob Toplaan) (Foto).

Lõunapoolne liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad jäävad Ojamaa saarele (Gotland) ja keda meil kohatakse peamiselt Lääne-Saaremaal. Kaelus-kärbsenäppi on suhteliselt raske määrata (eriti emaslinde) ning ta võib must-kärbsenäpiga ristuda.

Halltsiitsitaja *Emberiza calandra* (57/x–1/1)

09.06.2015 Ertsma, Pärnu-Jaagupi khk, Pärnumaa (Eedi Lelov).

Lõuna-Euroopas tavaline, Põhjamere- ja Lääne-Euroopas haruldaseks jäänud haudelind. Meil suhteliselt harv eksikülaline.

Tunnustatud teated. Vangistusest lahti-pääsenud linnud (kategooria E)
Accepted records. Escapees from captivity (category E)

Mustluik *Cygnus atratus* (17/13 – 1/1)

10.–11.03.2015 Väike väin, Muhu khk, Saaremaa (Kalmer Saar jt) (Foto).

Austraalia liik, keda peetakse paljudes Euroopa linnuaedades. Põgenikud satuvad vahel ka meie vetesse.

Vööthani *Anser indicus* (34/30 – 1/1)

11.09.2015 Aadma, Käina khk, Lääne-maa = Hiiu mk (Hannes Rei) (Lastud, foto).

Seda Sise-Aasiast pärinevat liiki peetakse paljudes Euroopa linnuaedades ja põgenikke kohatakse meie aladel järjest sagedamini. Vööthani on vööthani hakanud pesitsema näiteks Madalmaades, Suurbritannias, Belgias, Prantsusmaal, Saksamaal (Banks *et al.* 2008). Soomes pesitses vööthani esimest korda 2008. aastal (Valkama, Vepsäläinen & Lehikoinen 2011).

Eskimo lagle *Branta hutchinsii* (2/2 – 1/1)

03.04.2015 Röpina polder, Röpina khk, Võrumaa = Põlva mk (Kadri Niinsalu, Toomas Mastik) (Foto).

Eesti 3. leid. Varem peeti teda Kanada lagle alamliigiks. Eskimo laglesid peetakse paljudes linnuaedades ja ilmselt kohatakse Euroopas eelkõige just vangistusest

põgenenud linde. Samas on teoreetiliselt võimalik, et osa eskimo lagle alamliike võib Euroopasse sattuda ka looduslikul teel. Eskimo lagle vaatlustesse tuleb suhtuda suure tähelepanuga ning alamliigi määramiseks on vaja vaatlused põhjalikult dokumenteerida.

Täiendused ja parandused

Corrections and changes

Siidhaigur *Egretta garzetta*

08.–13.11.2005 Orjaku, Käina khk, Lääne-maa = Hiiu mk (Peeter Arumäe jt) (Foto).

Täpsustus vaatluse aeg, varem oli sellena ekslikult avaldatud 08.–12.11.2005 (Ots & Paal 2007).

Tuttlööke *Galerida cristata*

19.08.–15.10.2012 Sõrve säär (Risto Lammin-Soila, Pertti Uusivuori, Gustaf Nordenswan, Aki Arkiomaa jt) (Foto), sama lind samas ka 30.11.2012 (Markku Jokinen) (Foto).

Täpsustus vaatluse aeg, varem oli hili-seimaks kuupäevaks oktoobris kinnitatud 14.10.2012 (Ots & Paal 2013).

Tunnustamata teated

Records not accepted

Mustluik *Cygnus atratus*

20.10.2015 Kukka laht 4 is.

Lumehani *Anser caerulescens*

11.04.2015 Nõmmküla. 12.04.2015 Kõpsta.

Siberi tõmmuvaeras *Melanitta deglandi stejnegeri*

14.09.2014 Põõsaspea neem ♂ ad.

Stepi-loorkull *Circus macrourus*

06.05.2015 Sirvaku 2a.

Stepikotkas *Aquila nipalensis*

30.04.2015 Laagna subad.

Roosterind-tüll *Charadrius morinellus*

20.09.2015 Osmussaar ♂.

Põhjasiitsitaja *Emberiza rustica*

25.08.2015 Sääre.

Tänuavaldus

HK tänab kõiki linnuvaatlejaid, kes harulduste kohtamisteed on HK-le esitanud. Ekspertarvamuste ja abi eest on HK tänulik Dick Forsmanile, Juho Könösele ja Seppo Niirasele.

Kasutatud kirjandus

- Banks, A.N., Wright, L.J., Maclean, I.M.D., Hann, C. & Rehfisch, M.M. (2008) Review of the Status of Introduced Non-Native Waterbird Species in the Area of the African-Eurasian Waterbird Agreement: 2007 Update *BTO Research Report* 489. Thetford, Norfolk.
- Björklund, H., Honkala, J., Saurola, P. & Valkama, J. (2015) Petolintuvuosi 2014. Pesimistulokset ja kannankehitykset. *Linnut-vuosikirja*, 2014, 42-57.
- Crochet, P.-A., Barthel, P.H., Bauer, H.-G., van den Berg, A.B., Bezzel, E., Collinson, J.M., Dietzen, C., Dubois, P.J., Fromholtz, J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle,

- E., Knox, A.G., Krüger, T., Le Maréchal, P., van Loon, A.J., Päckert, M., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Raty, L., Roselaar, C.S., Sangster, G., Steinheimer, F.D., Svensson, L., Tyrberg, T., Votier, S.C. & Yésou, P. (2012) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2012 report. <http://www.aerc.eu/tac.html>.
- Crochet, P.-A., Barthel, P.H., Bauer, H.-G., van den Berg, A.B., Bezzel, E., Collinson, J.M., Dubois, P.J., Fromholtz, J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Kirwan, G., Lagerqvist, M., Le Maréchal, P., van Loon, A.J., Päckert, M., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Raty, L., Roselaar, C.S., Sangster, G., Steinheimer, F.D., Svensson, L., Tyrberg, T., Votier, S.C. & Yésou, P. (2015) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2015 report. <http://www.aerc.eu/tac.html>.
- Crochet, P.-A. & Joynt, G. (2015) AERC list of Western Palearctic birds. July 2015 version. <http://www.aerc.eu/tac.html>.
- Crochet, P.-A., Raty, L., De Smet, G., Anderson, B., Barthel, P.H., Collinson, J.M., Dubois, P.J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Le Maréchal, P., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Roselaar, C.S., Svensson, L., van Loon, A.J. & Yésou, P. (2010) AERC TAC's Taxonomic Recommendations. July 2010. <http://www.aerc.eu/tac.html>.
- Crochet, P., Barthel, P., Bauer, H., van den Berg, A., Bezzel, E., Collinson, J., Dietzen, C., Dubois, P., Fromholtz, J. & Helbig, A. (2011) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2011 report. <http://www.aerc.eu/tac.html>.
- Lilleleht, V. (1999) Linnuharuldused Eestis 1990-1997. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. *Hirundo*, **12**, 51-102.
- Ots, M. & Paal, U. (2007) Linnuharuldused Eestis 2005-2006. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 6. *Hirundo*, **20**, 66-100.
- Ots, M. & Paal, U. (2010) Linnuharuldused Eestis 2009. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 8. *Hirundo*, **23**, 3-20.
- Ots, M. & Paal, U. (2012) Linnuharuldused Eestis 2011. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 10. *Hirundo*, **25**, 55-73.
- Ots, M. & Paal, U. (2013) Linnuharuldused Eestis 2012. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 11. *Hirundo*, **26**, 26-50.
- Paal, U. (2015) Harksabad – meie taevahoidjad. *Eesti Loodus*, **66**, 16-21.
- Rissanen, E., Aalto, P., Aintila, A., Mikola, A., Nevanlinna, R. & Rahko, P. (2016) Pikkuharvinaisuuksien esiintyminen Suomessa vuonna 2015. *Linnut-vuosikirja*, **2015**, 102-112.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. (2011) Suomen III lintuatlas. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö.
- Vinicombe, K. (2008) Category D vagrants. *Frontiers in Birding. BirdGuides* (ed. M. Garner), pp. 72-80. Sheffield.
- Väisänen, R., Huhtinen, H., Lampila, P., Lehikoinen, A., Lehikoinen, P., Normaja, J. & Velmala, W. (2016) Rariteetikomitean hyväksymät vuoden 2015 harvinaisuushavainnot. *Linnut-vuosikirja*, **2015**, 86-101.

2015 Estonian Rarities:

Report of the Estonian Rarities Committee

The fourteenth report of the Estonian Rarities Committee covers the year 2015, with some earlier records also included. Altogether 83 records were definitively assessed, and 75 (90%) accepted.

The records are listed in systematic order following the recommendations of AERC TAC (July 2015), and presented chronologically. Records of birds of questionable origin and escapees from captivity, as well as records not accepted, are listed separately from the accepted records.

The four numbers in brackets after the species name (a/b – c/d) indicate: (a) the total number of records before 2015; (b) the number of individuals (if known) before 2015; (c) the number of records in 2015; (d) the number of individuals in 2015. X instead of a number indicates an unknown number of records or individuals.

The details for each record include: date(s), locality (parish (khk), district), number of individuals (is, isend), pairs (paar), nests (pesa), gender and age (if known; a = calendar year) and name(s) of the observer(s). The meaning of some Estonian terms and expressions: ja = and, või = or, s = saar = island, laht = bay, järv = lake, soo = mire, luht = floodplain, väin = strait, prügilä = landfill, (tõenäoliselt) sama isend = (probably) the same individual, pesitsemine = breeding, jt = and others. In 2015, one new species in an apparently wild state (AERC category A)—*Buteo rufinus*—was added to the Estonian list. In 2015 breeding of *Milvus milvus* in Estonia was confirmed for the first time.

Altogether, 386 species of wild or released species that have established self-supporting breeding populations in Estonia or neighbouring countries (i.e. categories A–C) were recorded in Estonia by 31.12.2015.

